

PTK-1959.IV. törvény XLII. fejezet A szállítmányozás

1959. évi IV. törvény

a Polgári Törvénykönyvről

[Egységes szerkezetben a Ptk. hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1960. évi 11. törvényerejű rendelettel (a továbbiakban Ptké.) és a Ptk. módosításáról és egységes szövegéről szóló 1977. évi IV. törvény hatálybalépéséről és végrehajtásáról rendelkező 1978. évi 2. törvényerejű rendelettel (a továbbiakban Tvr.).]

XLIII. fejezet

A szállítmányozás

514. § (1) Szállítmányozási szerződés alapján a szállítványozó köteles valamely küldemény továbbításához szükséges fuvarozási és egyéb szerződéseket a saját nevében és megbízója számlájára megkötni, valamint a küldemény továbbításával kapcsolatos egyéb teendőket elvégezni, a megbízó pedig köteles az ezért járó díjat megfizetni.

(2) A szerződés a megbízás elfogadásával jön létre.

Tvr. 15. § A szállítványozással kapcsolatos rendelkezést csak abban az esetben lehet alkalmazni, ha a törvény hatálybalépéséig a szerződés nem jött létre.

A felek jogai és kötelezettségei

515. § (1) A szállítványozónak a fuvarozó vagy más szállítványozó megválasztásában, az útirány megállapításában és egyéb kötelezettségei teljesítésében a gazdaságosság és a küldemény biztonságának figyelembevételével kell eljárnia.

(2) A szállítványozó köteles a megbízó utasításait követni. Ha olyan utasítást kap, amely veszélyezteti a küldemény gazdaságos és biztonságos továbbítását, köteles erre megbízójának figyelmét haladéktalanul felhívni. Ha a megbízó az utasítást írásban megismétli, az ő költségére és veszélyére köteles a szállítványozó azt végrehajtani.

(3) A szállítványozó a küldeményt csak a megbízó utasítására köteles biztosítani.

516. § (1) A szállítványozó a fuvarozást maga is elláthatja, és más szállítványozó közreműködését is igénybe veheti; a további szállítványozók azonban a megbízóval nem kerülnek jogviszonyba.

(2) A szállítványozó az általa választott más szállítványozó tevékenységéért közvetlenül felel; ha azonban a más szállítványozó igénybevétele a megbízó adott utasítást, a szállítványozók közvetlenül felelnek a megbízónak.

517. § (1) A megbízó igényeit a fuvarozóval szemben a szállítványozó köteles érvényesíteni; felelős minden kárért, amely e kötelezettségének megszegése folytán a megbízót éri.

(2) Ez a szabály nem érinti a megbízónak azt a jogát, hogy igényét maga érvényesítse.

518. § (1) A szállítványozó a szállítványozási díj, továbbá a szállítványozásra szükséges és hasznosan fordított költségek megtérítését követelheti.

(2) A szállítványozót illeti az az utólagos fuvardíjkezdvezmény vagy üzletszerzési jutalék, amelyet a fuvarozó a szállítványozó közreműködésével továbbított küldemények után neki juttat.

519. § (1) A szállítványozót díjai és költségei erejéig a megbízóval szemben zálogjog illeti meg azokon a dolgokon, amelyek a megbízással kapcsolatosan birtokába kerültek, illetőleg amelyek felett a birtokában levő okmányok révén rendelkezik.

(2) A szállítványozó a zálogjogot az előző szállítványozók előtte ismert követeléseinek biztosítására is köteles érvényesíteni; ha ezt elmulasztja, az előző szállítványozóknak közvetlenül felelős.

(3) A szállítványozó zálogjoggal biztosított követelését a zálogtárgyból a fuvarozó után, de más jogosultakat megelőzően, bírósági eljárás nélkül, a kereskedelmi forgalomban való értékesítéssel elégítheti ki.

A szállítványozó felelőssége

520. § (1) A szállítványozó szállítványozási tevékenysége körében a küldeményben bekövetkezett kárért fuvarozó módjára, más kárért az általános szabályok szerint felel.

(2) A fuvarozás körében bekövetkezett kárért a szállítványozó csak akkor felel, és pedig fuvarozó módjára, ha

a) maga fuvarozta a küldeményt, vagy

b) a küldeményt mások küldeményeivel együtt, ugyanazzal a szállítóeszközzel, el nem különítve (gyűjtőforgalomban) továbbította, és a kár ennek során keletkezett.

(3) A szállítványozási szerződés alapján támasztható igények egy év alatt elévülnek. Az elévülés kezdő időpontja az az időpont, amikor a küldeményt a fuvarozónak át kellett adni, ha pedig átadták, az az időpont, amikor a fuvarozó felelősségének elévülése megkezdődött.

Egyéb rendelkezések

521. § (1) A szállítványozás szabályait kell alkalmazni akkor is, ha a szállítványozó megbízója nevében köti meg a küldemény továbbításához szükséges szerződést, továbbá ha a szállítványozó küldemény átvételére kap megbízást; ez esetben felel azért is, hogy a címzett érdekei sérelmet ne szenvedjenek.

(2) Ha a szállítványozó megbízója nevében kötötte meg a küldemény továbbításához szükséges szerződést, a megbízó igényeit a fuvarozóval szemben csak akkor érvényesítheti, ha erre a megbízó kifejezetten feljogosította.

(3) Amennyiben e fejezetből más nem következik, a szállítványozó szerződéseire és más jogcselekményeire a bizomány, a küldemény kezelésére, megóvására és továbbítására pedig a fuvarozás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

2/1981. (I. 31.) MT rendelet

a közúti árutovábbítási szerződésekről

I. fejezet

Bevezető rendelkezések

A rendelet hatálya

1. § (1) A rendelet hatálya a közúti gépjárművel végzett fuvarozásra, továbbá közúti gépjármű bérbeadására vagy - gépjárművezetővel történő - rendelkezésre bocsátására (a továbbiakban együtt: árutovábbítás) terjed ki.
- (2) A rendelet alkalmazásában közúti gépjármű (a továbbiakban gépjármű): a gépkocsi, a mezőgazdasági vontató, a lassú jármű, a tehermotorkerékpár és az ilyen járművek által vontatott pótkocsi.
- (3) A darabáru fuvarozásra a III. fejezetben foglalt rendelkezéseket kell alkalmazni abban az esetben is, ha az árut nem gépjárművel továbbítják.

Díjak

2. § Az árutovábbítási szerződés okmányairól (fuvarlevél, menetlevél stb.) külön jogszabály rendelkezik.

Keretszerződés

3. § A szerződő felek nagymennyiségű áru fuvarozására, vagy meghatározott időközönként ismétlődő árutovábbításra tartós együttműködésüket is szabályozó szerződést (a továbbiakban: keretszerződés) köthetnek. A keretszerződést írásba kell foglalni; az írásbafoglalás elmaradása azonban - ha a teljesítést már megkezdték - a keretszerződés érvényességét nem érinti.

II. fejezet

Fuvarozás

4. § Gépjárművel végzett fuvarozásnál a szerződő felek (fuvaroztató és fuvarozó) jogaira, kötelezettségeire, valamint a szerződés teljesítésére a Polgári Törvénykönyv fuvarozásra vonatkozó rendelkezéseit az 5-15. §-okban foglalt kiegészítésekkel kell alkalmazni.

Fuvarlevél

5. §

Különleges feltételekkel fuvarozható áruk

6. § (1) Ha az áru fuvarozását jogszabály vagy hatósági rendelkezés különleges feltételhez köti, e feltétel teljesítése a fuvaroztató feladata. A fuvaroztatónak a fuvarozóval közölnie kell az ilyen áru biztonságos kezeléséhez szükséges előírásokat.

- (2) A gépjárműre nem rakhatók fel együtt olyan áruk, amelyek együttes fuvarozása a személy- és vagyónbiztonságot veszélyeztetné.

- (3) A fuvaroztató kíséret köteles adni nagyértékű áru (pénz, művészi tárgy, régiség, értékes szörme, különleges műszer stb.), ketrecbe nem zárt élőállat, valamint olyan áru fuvarozásához, amely jogszabály értelmében csak kísérelével fuvarozható. A kísérelő fuvarozás közben az árut gondozza, az árura vonatkozó okmányokat kezeli.

A fuvaroztató rendelkezési joga

7. § A fuvaroztató a fuvarozónak az áru továbbításával kapcsolatban utasítást addig adhat, amíg a gépjármű a felrakás helyét el nem hagyja. Ez a fuvaroztatónak az áruval való utólagos rendelkezési jogát nem érinti.

Fuvarozási határidő

8. § (1) A fuvarozási határidő - eltérő megállapodás hiányában - a fuvaroztató által meghatározott vagy az adott áruval megrakott gépjárművel járható legrövidebb fuvarozási útvonal minden megkezdett 20 kilométerére 1 óra. A fuvarozási határidő az áru átvételének időpontjában kezdődik.

(2) Ha a fuvarozó a fuvarozási határidőt túllépi, a késedelem minden megkezdett órájára a fuvardíj 2%-ának megfelelő összegű kötbért köteles fizetni.

(3) Keretszerződésnél a szerződés - vagy az egyes részfeladatok - teljesítésére meghatározott határidő túllépéséért kell kötbért fizetni. Ha a felek eltérően nem állapodnak meg, a kötbér mértéke a késedelem minden megkezdett napján a fuvardíj 0,5%-ának, összesen legfeljebb a fuvardíj 15%-ának megfelelő összeg.

A fuvarozó kötelezettsége fuvarozási vagy kiszolgáltatási akadálynál

9. § (1) Ha a fuvarozás valamilyen okból nem folytatható vagy az áru kiszolgáltatása nem lehetséges, a fuvarozónak - (2) és (3) bekezdésben foglalt esetet kivéve - a fuvaroztatót haladéktalanul értesítenie kell.

(2) Ha a fuvarozás kerülő útvonalon lehetséges, azt az adott áruval megrakott gépjárművel járható legrövidebb kerülő útvonalon kell teljesíteni.

(3) Árukíséretnél a fuvarozónak fuvarozási vagy kiszolgáltatási akadály esetén az árukísérő rendelkezései szerint kell eljárnia.

A teljesítés igazolása, a fuvardíj megfizetése

10. §

Az áru elveszése

11. § (1) Az áru elveszettnek tekinthető, ha a fuvarozó azt a fuvarozási határidő lejártától számított 8 napon belül nem szolgáltatja ki.

(2) A fuvarozó haladéktalanul értesíti a fuvaroztatót, ha az elveszettnek tekintett áru a fuvarozási határidő lejártától számított egy éven belül megkerül. A fuvaroztató a megkerült áruval az értesítés feladásától számított 30 napon belül rendelkezhet.

Az áru sérülése, hiánya

12. § (1) Ha a fuvarozó az áru sérülését vagy hiányát észleli vagy gyanítja, illetőleg ha az átvevő az áru kiszolgáltatásakor kármegállapítást kér, a fuvarozó az árut megvizsgálja és erről jegyzőkönyvet vesz fel. A jegyzőkönyv másolatát a fuvaroztató kapja meg.

(2) A jogosult az áru átvételét megtagadhatja, ha a fuvarozó a sérülést vagy hiányt nem igazolja, illetőleg kívánsága ellenére jegyzőkönyvet nem vesz fel.

A fuvaroztató felelőssége

13. § (1) Ha a fuvaroztató a fuvarozót megtévesztve olyan árut ad át fuvarozásra, amelyre szerződés nem köthető, vagy azt az előírt különleges feltételek teljesítése nélkül fuvaroztatja, a fuvarozó - ennek felismerésekor - választása szerint

a) a fuvarozást abbahagyhatja (ha az áru megőrzése biztosítható),

b) az árut a feladás helyére visszafuvarozhatja, vagy

c) az árut a rendeltetési helyére fuvarozhatja.

(2) Az (1) bekezdésben megjelölt áru fuvarozásából eredő minden kár és költség a fuvaroztatót terheli.

(3) Ha a fuvaroztató a gépjárműre annak teherbírását 5%-kal meghaladó tömegű árut rak fel - és ezt a fuvarozó a felrakás helyének elhagyása után észleli - a fuvaroztató a fuvardíjon felül pótdíjat köteles fizetni. A pótdíj a gépjármű teherbírását meghaladó tömegű áru fuvardíjának a kétszerese.

Igényérvényesítés

14. § (1) A fuvarozási szerződésből eredő igény - kivéve, ha a fuvarozó magánszemély - bíróság előtt csak abban az esetben érvényesíthető, ha az érdekelt fél előzetesen írásban perenkívüli egyeztetést kezdeményezett és az nem vezetett eredményre, vagy a másik fél a perenkívüli egyeztetést kezdeményező írásbeli felhívására 60 napon belül nem válaszolt.

(2) A perenkívüli egyeztetést kezdeményező írásbeli felhíváshoz csatolni kell az igény elbírálásához szükséges okiratokat (fuvarlevél, számla, jegyzőkönyv stb.).

A fuvarozáshoz kapcsolódó tevékenységek

15. § Ha a fuvarozó - a fuvarozás mellett - elvállalja azt is, hogy az árut

a) a fuvaroztató nevében - a fuvaroztató és harmadik személy közötti szerződés alapján - harmadik személytől átveszi vagy harmadik személynek átadja (házhozszállítás),

b) a fuvaroztató nevében - a fuvaroztató és harmadik személyek közötti szerződések alapján - harmadik személyektől úgy veszi át, illetőleg harmadik személynek úgy adja át, hogy az áru átvételének, illetőleg átadásának idejét, valamint az áru mennyiségét a harmadik személyek határozzák meg (árugyűjtés, és terítés),

c) vasútállomáson vagy kikötőben a fuvaroztató nevében a vasúttól, a vízi- vagy légitfuvarozótól átveszi, illetőleg részükre továbbfuvarozás céljából átadja (állomási szállítmányozás),

a szerződésre a Polgári Törvénykönyv szállítmányozásra vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

15/A. § (1) A fuvaroztatónak vagy megbízása alapján az áru feladójának vagy a felrakást végzőnek a rakomány tömegéről - külön jogszabályban foglaltak szerint - jármű-tömegbizonylatot vagy írásbeli nyilatkozatot (a továbbiakban együtt: nyilatkozat) kell az áru felrakásához kapcsolódóan kiállítania és a jármű vezetőjének átadni. Ennek hiányában a fuvarozó a fuvarozást nem kezdheti meg. A nyilatkozat késedelmes kiállításából keletkező kárt a fuvaroztató vagy a felrakó köteles a fuvarozónak megtéríteni. Ha a nyilatkozat alapján a fuvarozó vagy a jármű vezetője megállapítja, hogy a jármű össztömege a rakománnyal együtt meghaladja a jármű külön jogszabályban meghatározott megengedett legnagyobb össztömegét, a fuvarozást nem kezdheti meg. Ezt követően a rakomány továbbításával kapcsolatban szükséges intézkedések megtételéről vagy ennek kezdeményezéséről a bizonylat kiállítójának haladéktalanul intézkednie kell.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott, a rakomány tömegére vonatkozó nyilatkozat nem valóságnak megfelelő tartalommal történt kiállításából következően a fuvarozóra hárul minden kár és költség megtérítése a nyilatkozat kiállítóját terheli.

III. fejezet

Darabáru fuvarozás

16. § Darabáruküldemény fuvarozására a II. fejezetben foglaltakat a 17. §-26. §-okban meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni.

Darabáruküldemény fogalma

17. § (1) Darabáruküldemény az 5000 kg-ot el nem érő tömegű olyan áru (árudarabok összessége), amelyet a fuvarozó helységek között az erre kialakított rendszerben egy feladótól egy címzett részére továbbít. A darabáru fuvarozás útvonalát és eszközét a fuvarozó határozza meg.

(2) Nem fuvarozható darabáruküldeményként

- ömlesztett tömegáru,
- élőállat,
- olyan áru, amely más áruval össze nem rakható,
- olyan áru, amelyet fuvarozás közben melegíteni vagy hűteni kell.

Szerződéskötési kötelezettség

18. §

A darabáruküldemény átvétele

19. § (1) A fuvarozó szerződéskötési kötelezettsége esetében köteles a darabáruküldeményt darabárus szolgálati helyén haladéktalanul, egyébként - ha a felek másként nem állapodnak meg - a megrendelés megérkezésétől számított 3 munkanapon belül fuvarozásra átvenni.

(2) Ha a fuvarozó szerződéskötési kötelezettsége ellenére a küldeményt nem veszi át, vagy a megrendelést visszautasítja, köteles a fuvaroztató ebből eredő tényleges kárát megtéríteni.

Az árudarabok megjelölése

20. § A fuvaroztató köteles a küldeményhez tartozó egyes árudarabokat úgy megjelölni, hogy a jelölésből kitűnjék az árudarabok egymáshoz (egy küldeményhez) tartozása.

Rakodás

21. § (1) A darabárúküldemény rakodását a fuvarozó végzi, az alábbi kivételekkel:

a) az átvétel helyén a feladó, a kiszolgáltatás helyén a címzett köteles közreműködni a

- 100 kg-ot meghaladó tömegű árudarab,

- új, kész vagy további megmunkálásra szánt bútor (a magánszemély által feladott ilyen bútor kivételével)

fel-, illetőleg lerakodásában,

b) az átvétel helyén a feladó, a kiszolgáltatás helyén a címzett köteles elvégezni az

- 500 kg-nál nehezebb árudarab,

- 100 vagy ennél több darabból álló küldemény

fel- és lerakását (szállítótartály esetében, ha a fel- és lerakás feltételei nem biztosíthatók - be- és kirakását).

(2) A rakodást az (1) bekezdés a), illetőleg b) pontjában megjelölt esetben is a fuvarozó irányítja.

(3) Ha a darabárúfuvarozást erre alkalmas rakodóberendezéssel ellátott gépjárművel végzik, a szállítótartály felés lerakása a fuvarozó feladata.

(4) Ha az átvétel vagy a kiszolgáltatás helye a fuvarozó szolgálati helye, minden küldemény fel-, illetőleg lerakását a fuvarozó végzi.

(5) A fuvarozó rakodási kötelezettsége kiterjed az árudarabok 25 méter távolságról és 1,5 méter szintkülönbségről a gépjárműre fel-, illetőleg ugyanilyen távolságra és szintkülönbségre történő lerakodására.

Utólagos rendelkezés

22. § (1) Utólagos rendelkezés csak az egész küldeményre adható.

(2) Egy fuvarozás során csak egyszer - és legfeljebb két napi időtartamra - adható olyan utólagos rendelkezés, hogy a fuvarozó a küldeményt útközben tartóztassa fel, vagy kiszolgáltatását tartsa függőben.

(3) A fuvarozó az utólagos rendelkezés végrehajtásának akadályáról a fuvaroztatót értesíti.

Fuvarozási határidő

23. § (1) A fuvarozási határidő, ha a felek rövidebb határidőben nem állapodtak meg,

a) megyén belüli fuvarozásnál három nap,

b) egyébként hét nap.

(2) A fuvarozási határidő a küldemény átvételét követő munkanap 0 órájától kezdődik.

(3) A fuvarozási határidőbe nem számít bele a hatósági intézkedés folytán bekövetkezett feltartóztatás időtartama, kivéve, ha arra a fuvarozó adott okot.

(4) A fuvarozási határidő újrakezdődik, ha a fuvaroztató olyan utólagos rendelkezést ad, hogy a fuvarozó a küldeményt részére szolgáltatassa vissza, vagy más rendeltetési helyen, illetőleg más címzettnek szolgáltatassa ki.

Felelősség a fuvarozási határidő túllépéséért

24. § (1) Ha a fuvarozó a fuvarozási határidőt túllépi, a késedelem minden megkezdett napjára a fuvardíj 15%-ának megfelelő összegű kötbért köteles fizetni.

(2) Ha a fuvarozási határidő nem munkanapon jár le, a fuvarozó nem köteles kötbért fizetni, amennyiben a küldeményt legkésőbb az azt követő első munkanapon kiszolgáltatja.

A küldemény elveszése

25. § A küldemény elveszettnek tekinthető, ha a fuvarozó azt a fuvarozási határidő lejártától számított 30 napon belül nem szolgáltatja ki.

A keretszerződésre vonatkozó eltérő rendelkezések

26. § A darabáru fuvarozásra kötött keretszerződésre a szerződéskötési kötelezettség nem vonatkozik.

IV. fejezet

Gépjárműbérlet

27. § (1) Gépjármű bérbeadásánál a szerződő felek (bérbeadó és bérlő) jogaira, kötelezettségeire, valamint a szerződés teljesítésére a Polgári Törvénykönyvnek a dolgok bérletére vonatkozó rendelkezéseit a (2)-(4) bekezdésben foglalt kiegészítésekkel kell alkalmazni.

(2) A bérbeadó és a bérlő a gépjármű használatbaadásakor és visszavételekor jegyzőkönyvet vesz fel. A jegyzőkönyv tartalmazza a gépjármű műszaki állapotát és a gépjármű üzemeltetésével kapcsolatos lényeges adatokat.

(3) A jegyzőkönyv átadásakor a bérbeadó köteles a bérlő rendelkezésére bocsátani a gépjármű forgalmi engedélyt, javítási könyvét és a gépjármű használatához szükséges egyéb iratokat (menetlevél stb.).

V. fejezet

A gépjármű rendelkezésre bocsátása

28. § (1) Gépjármű - gépjárművezetővel történő - rendelkezésre bocsátásánál a szerződő felek (megrendelő és üzemeltető) jogaira, kötelezettségeire, valamint a szerződés teljesítésére a Polgári Törvénykönyv vállalkozásra vonatkozó rendelkezéseit a 29-34. §-okban foglalt kiegészítésekkel kell alkalmazni.

(2) A gépjármű rendelkezésre bocsátására kötött szerződésben az üzemeltető meghatározott, teherbírású, típusú és jellegű gépjárművet bocsát a megrendelő rendelkezésére; az árutovábbítási feladatokat a megrendelő határozza meg és közli a gépjármű vezetőjével.

Felelősség a gépjármű kiállításáért

29. § Ha az üzemeltető a gépjárművet a szerződésben meghatározott időben, vagy - legkésőbb - az azt követő

30 percen belül nem állítja ki, a megrendelő kártérítésként követelheti

a) a rakodás eredménytelen megkísérléséből eredő költségeket,

b) a más járműért kifizetett díjtöbbletet, továbbá a szerződésszegés folytán keletkezett egyéb kárát.

Rakodás

30. §

Árukíséret

31. §

A teljesítmények igazolása

32. §

A megrendelő felelőssége

33. § A megrendelő felelősségére a 13. §-ban foglalt rendelkezéseket kell alkalmazni.

Tehertaxi rendelkezésre bocsátása

34. § (1) Tehertaxi rendelkezésre bocsátására az üzemtartót szerződéskötési kötelezettség terheli.

(2) Ha az üzemtartó a szerződéskötési kötelezettsége ellenére a tehertaxit nem bocsátja a megrendelő rendelkezésére, köteles az ebből eredő tényleges kárt megtéríteni.

Eltérő rendelkezések áruátvétel esetére

35. § Ha a rendelkezésre bocsátott gépjármű vezetője az árut továbbítás céljából átveszi, az átvételtől az áru kiszolgáltatásáig a szerződés teljesítésére a II. fejezet rendelkezéseit kell alkalmazni.

VI. fejezet

Vegyes rendelkezések

36. §

37. § Ez a rendelet az 1982. évi január hó 1. napján lép hatályba; egyidejűleg a 26/1960. (V. 21.) Korm. rendelettel kiadott Gépjárműfuvarozási